

Por: Buenaventura Aparicio Casado

SANTA MARIÑA DO CASTROVE HISTORIA DUN CULTO ESQUECIDO

Os amantes da natureza que suban ó Alto do Castrove -no concello de Poio- repararán de contado nas ruínas dunha pequena ermida, situada nunha leve valgada. Son o que queda dunha capela dedicada a Santa Mariña.

Dos elementos pétreos espallados polo chan, o máis sobranceiro é o arco de entrada, labrado nunha soa peza. A ermida era de reducidas dimensións: algo máis de cinco metros de lonxitude por tres e medio de ancho. Estaba orientada, como todas as igrexas antigas, en sentido E-W, e a cabeceira remataba nun pequeno ábsida. É unha obra da arquitectura popular, como o demostran os muros, levantados a base de cachotería coa unión a seco.

Frei Martín Sarmiento no seu *Viaje a Galicia* (1745) relata, nun capítulo titulado *Jornadita al Poyo*, que no Castrove "están as ruínas da ermida de Santa Mariña, sinais de que era pequena e sen cal; e ten próxima a súa sinal de porta, e ó poñente, unha lagoa de 40 ou 50 pés de diámetro e preto dunha soa vara de fondo".

A Deputación de Pontevedra publicou recentemente (1998) un libro da autoría de Sergio Vázquez Rouco, titulado *San Xoán de Poio. Monasterio, coto, parroquia*, que contén unha riquísima documentación sobre a historia e vicisitudes do Coto de Poio.

Resto da Ermida

Vázquez Rouco consultou no Arquivo Histórico Nacional un códice anónimo no que, falando do monte Castrove, se di que hai nel un promontorio "coñecido no país ... como o outeiro de santa Mariña", engadindo que o orónimo Castrove ten unha orixe latina "xa que procede dos romanos, que ergueron no outeiro de Santa Mariña un templo fortificado a Xupiter. De aquí *Castrum Jovis*, Castrove".

A documentación existente constata que, no ano 1607, data na que o cardeal Jerónimo del Hoyo percorre a súa diocese, aínda recibía a santa culto na súa ermida. Sen embargo, en 1745, cando a visita o P. Sarmiento, xa estaba arruinada. Nos documentos non se fala ren das particularidades do seu culto, asunto que aguilloou a nosa curiosidade, movéndonos a facer unha pequena investigación.

En Galicia o santuario máis coñecido dedicado a Santa Mariña é o de Augas Santas, en Allariz, na provincia de Ourense. Unha lenda piadosa tenta explicar a orixe deste santuario. Conta o relato que Mariña era filla de Theudio, gobernador romano da Limia. Educada no cristianismo pola súa ama de cría, un día pasou xunto dela o prefecto romano Olibrio, que axiña quedou prendado da súa beleza. Mais rexeitado por Mariña, ó ter coñecemento de que era cristiá, someteuna a todo tipo de tormentos, dos que saíu indemne a virxe, ata que, finalmente, foi decapitada, dando a súa cabeza, ó caer, tres tombos ou golpes, que deron lugar a que abrollaran tres fontes de auga.

ACTIVIDADES "Pineiróns"

Agradecemento á:

ATENEO

CORREDOIRA

Curiosamente esta lenda piadosa é exacta transposición da de Santa Margarida de Antioquia de Pisidia, virxe martirizada no século III baixo o emperador Aureliano. Acontece que ámbalas dúas santas se solapan, xa que Margarida é denominada Mariña pola igrexa grega. O seu culto difundíuse por Occidente a partir do século XI, acadando gran devoción en Galicia, como o demostran as 36 igrexas a ela dedicadas soamente na arquidiocese de Santiago.

O relato de Margarida ten a súa orixe nunha fábula grega difundida en Europa a través da *Leyenda Dorada* de Vorágine. Na Idade Media críase que Mariña substituíra a unha deusa pagan, Juno Lucina, divindade protectora das mulleres parturientes. Contábase que, do mesmo modo que a santa saíra incólume do ventre do dragón, as embarazadas invocábana para que a criatura librase facilmente e sen trauma. E para isto o medio máis eficaz era o contacto co cordón ou cingudeiro de Santa Margarida.

Pero ademais de patroa das parturientes, Margarida era implorada tamén contra as treboadas e inundacións, provocadas, segundo se cría, polo dragón infernal.

Outras particularidades do seu culto explicanse polo seu nome, xa que margarida significa en latín perla. Na antigüidade estaba moi difundida a crenza de que as perlas posuían propiedades terapéuticas, máis exactamente hemostáticas. O po de perlas aplicado sobre un corte coutaba a hemorraxia. Por esta razón acudíase a Santa Margarida en demanda de axuda contra as terribles perdas do sangue subseguintes ó parto, causa de moitas defuncións.

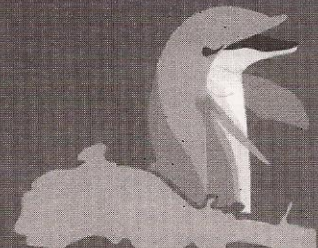
A partir do concilio de Trento o culto a Santa Margarida decaeu debido os seus resaibos pagáns. Algúns anciáns da Escusa (Poio) recordaban que os seus pais lles contaran que, a comezos do presente século, algunha xente subía ó Castrove, nun día do verán e celebraban unha romaría, pero descoñecían o motivo da festa.

Monte Castrove.

Na parroquia pontevedresa de Campañó -información que debo o seu párroco, xa falecido, don Antonio Rodríguez Fraiz- hai unha imaxe da Nosa Señora da O-a Virxe do Ovo, en cinta, ou Virxe da Concepción-, de estilo gótico, probablemente do século XIV. Procede da ermida de Santa Mariña do Castrove. Este dato confirma o carácter que tiña o culto nesta pequena igrexa. As xentes de Poio e a súa contorna ascendían ata o Castrove o 18 de xullo, festa da santa, en demanda de protección e axuda para as mulleres embarazadas.

Queda, pois, aclarado o culto a esta santa, do cal en Poio se perdera a memoria.

Delfín Azul

HOTEL ** RESTAURANTE

¡Te esperamos!

Teléf.: 986 745 166 - 986 745 609 - 986 745 083

Fax: 986 744 809

Playa de la Lanzada, 118 - SANXENXO (Pontevedra)

